

Putayeva Elnarə Eldar qızı¹⁰⁷

HİNDU DİLLƏRİNDƏN AMERİKAN İNGİLİSCƏSİNƏ KEÇMİŞ ALINMA SÖZLƏRİN BƏZİ XÜSUSİYYƏTLƏRİNƏ DAİR

Avropa xalqlarının nümayəndələri Şimali Amerikaya gəldiyi zaman yerli aborigenlər artıq bu torpaqlarda uzun r idi ki, yaşamaqda idilər. Arxeoloji qazıntılar göstərir ki, yerli tayfaların bu ərazilərdə məskunlaşması avroplalıların ii qitəylə tanışlığından təxminən 30.000 əvvəl baş vermişdir. Bu tayfaların böyük bir qismi işğalçılarla mübarizədə, ər qismi isə avroplıların özləri ilə gətirdikləri xəstəliklər səbəbindən məhv olmuşdular. İşğalların sonunda torpaqların c hissəsini itirən yerli tayfalar hal-hazırda ümumi ABŞ əhalisinin cəmi 2%-ni təşkil etməkdədir. Lakin bununla yanaşı raq, yerli tayfaların dilində işlənən xeyli söz amerikan ingiliscəsinə daxil olmuş və dilin lüğət tərkibinə qəbul lmişdir. Şimali Amerikada ingilis dilinin formalaşmasına təsir göstərmiş dillər arasında hindu dillərin təsiri ulmazdır. Qərbi yarımkürəsində yaşayan bu aborigen tayfaları yerli amerikalılar, Amerika hinduları, hindu tayfaları və Amerhindular deyə adlandırmışlar. Aparılan araşdırmaların sonunda məlum olmuşdur ki, bu tayfaların dillərindən imiş sözlərin daha çoxu XVII əsrdə, bir qismi isə XVIII-XIX əsrlərdə Amerikan ingiliscəsinə daxil olmuşdur. ərikan ingiliscəsinin yaranmasında rolu olmuş amillərdən biri isə yerli hinduların həyat təzi ilə bağlı olmuşdur. idu tayfalarının həyat təzini, dini mərasimlərini və baxışlarını, onların istifadə etdikləri özünəməxsus alət, silah və ər əşyaları bildirən söz və ifadələrin sayı isə olduqca çox idi. Yeni yaşayış şərtləri, təbii və ictimai şərait Amerikan iliscəsinə alınma sözlər hesabına zənginləşdirirdi. Yerli əhalinin həyat təzini və məişətini əks etdirən sözlər sayca çox uşdur. Məsələn: hindu mənşəli *tomahawk* – *balta*, *moccasin* – *dəri ayaqqabı* mənasında ingilis dilinə daxil olmuşdu.

Hindularla gəlmə avroplılar arasında əlaqənin əsas formalarından biri ticarət əlaqələri idi. Məsələn: çinuk nin geniş danışıldığı ərazilərdə hindularla avroplılar arasında olan ticarət əlaqələri hindu ifadələrinin daxil olduğu ilis dialektlərinin yaranmasına səbəb olurdu. Həmin əlaqələr nəticəsində amerikan ingiliscəsinə xeyli miqdarda söz və ifadələr daxil olmuşdu. Bu alınma sözlərin çoxu hinduların həyat təzi, məişəti, adət və ənənələri, gündəlik işlətdikləri alətlərlə bağlı idi. Bu sözlərin böyük əksəriyyəti hal-hazırda da dildə işlədilməkdə davam edir. Amerikanın böyük hindu xalqlarından olan irokezlər və apaçilərlə mühacirlər arasında xüsusilə geniş əlaqələr yaranmışdı. Bu azsaylı xalqlar əkinçiliklə məşğul olurdular və öz torpaqları uğrunda gəlmə avropa xalqları ilə hər zaman mübarizə apardırtdılar. Lakin zaman-zaman yerlilərlə gəlmələr arasında müəyyən ticari əlaqələr yaranır, qarşılıqlı ünsiyyət mümkün olurdu. Xüsusilə Cənubi və Şimali Dakota, Nebraska, Montana və digər ştatlarda xırda yaşayış ərazilərində yaşayan hindu tayfaları məşğul olduqları əmək növlərinə uyğun olaraq müvafiq sözlərin də ingilis dilinə daxil olmasına səbəb olmuşdular.

¹⁰⁷ Azərbaycan Dillər Universiteti. Linqvokulturologiya kafedrasının müəllimi və dissertantı

XVII əsrin əvvəllərində rast gəlinən alınmaların böyük əksəriyyəti hindu tayfalarının dilindən alınmışdır. Bunun əsas səbəbi avropa xalqlarına tanış olmayan məfhumların ifadəsi zərurəti ilə bağlı olmuşdur. Yalnız flora və fauna ilə bağlı aborijenizmlərin deyil, həmçinin onların məişəti, mifologiyası, adət və ənənələri ilə əlaqədar sözlərin də istifadəsinə ingilis dilində ehtiyac duyulmuşdu. Çünki həmin məfhumların dildə əks olunması ingilis dilində müvafiq aborijen sözlərinin mənimsənilməsi yolu ilə mümkün ola bilərdi. Aborijenlərin özünəməxsus mənəvi və maddi mədəniyyətinə aid olmuş məfhumlar və əşyalar gəlmə xalqlara tanış deyildi. Bu tip sözlər müəyyən dərəcədə fonetik və morfoloji assimilyasiyaya uğrayaraq dilin lüğət tərkibinə daxil olmuşdur. Həmin sözlərin semantik xüsusiyyətlərinə nəzər saldıqda bu sözlərin əsasən yerli xalqların həyat təzi ilə bağlı əşyaların, nəqliyyat vasitələrinin və əmək alətlərinin adlarını əhatə etdiyini görürük. Məsələn: *oamiac* – heyvan dərisindən hazırlanmış böyük qayıq; *kayak* – yüngül qayıq; *comiac* – xizəklə sürüşmə; *toboggan* – dağda sürüşmək; *wangun* – qayıq, ərzaq məhsulları üçün sandıq; *wigwam* – çadır, alaçıq; *tomahawk* – balta, kəsici alət; *wampum* – pul vahidi; *coollamon* – su saxlamaq üçün taxta qab; *dilly* – otdan toxunan çanta və s. [9].

Hindu tayfalarının dillərindən keçmiş alınma sözlərin böyük əksəriyyəti yaşayış məskənlərinin adlarını ifadə edir. Məsələn: *gunyah* – ev, *daxma*; *wurley* – ev, yaşayış yeri; *humpy* – yaşamaq üçün yer, *wigwam* – ev, yaşayış məkanı; *wickiup* – koma; *tepee* – viqvam; *igloo* – qardan hazırlanmış ev və s.

Yemək və qida adları da hindu tayfalarının dilindən amerikan ingiliscəsinə keçərək həmin tayfaların milli mətbəxinə xas olan yeməkləri adlandırmaq üçün dildə geniş işlənmə arealı qazanmışdır. Bu sözlərin böyük əksəriyyəti assimilyasiyaya uğrayaraq mənimsənilmişdir. Bir neçə nümunəyə nəzər yetirək: *tapioca* – xüsusi bitkidən hazırlanmış un növü, *hickory* – şirə, *pemmican* – qurudulmuş ətdən yemək, *hominy* – əzilmiş qarğıdalı sıyığı, *succotash* – babua ağacının meyvəsindən hazırlanmış yemək, *hooch* – spirtli içki və s.

Yüksək inkişaf etmiş cəmiyyət üçün səciyyəvi olan peşə, vəzifə bildirən sözlər Amerika aborijenləri üçün səciyyəvi olmadığından, onların dilindən ingilis dilinə yalnız primitiv cəmiyyətlərdə fəaliyyət göstərən şəxsləri bildirən sözlər alınmışdır. Həmin primitiv cəmiyyətlərdə cadugərlik, bitkilərlə müalicə edən ara həkimi kimi peşələr səciyyəvi olmuşdur. Belə cəmiyyətlərdə monarxlar, krallar, cəngavərlər tayfa başçıları ilə əvəz olunurdu və bunun nəticəsi olaraq, hindu dillərindən ingilis dilinə məhz həmin inkişaf səviyyəsinə uyğun sözlər alınmışdır. Məsələn: *sachem* – başçı; *cockarouse* – rəhbər, *boss*; *pow-wow* – din xadimi, *cadugər*; *mugwump* – böyük başçı; *coradgee* – müdrik adam; *squa* – hindu qadın; *papoose* – hindu uşağı; *gaucho* – çoban və s. [5].

Hindu tayfalarının qədim və zəngin mifoloji, dini ənənələri onların dilində özünün geniş ifadəsini tapmışdır. Təbii olaraq, həmin leksik təbəqənin bir qismi kontaktların nəticəsi olaraq ingilis dilli əhalinin nitqinə qəbul edilmişdir. Məsələn: *manitou* – ruh, *Allah*; *corrobore* – səsküylü dini bayram; *didgoridoo* – dini mərasimdə işlənmə musiqi aləti; *bora* – aborijenlərin keçirdiyi dini ayin; *borak* – dini şənlik və s.

Amerikan ingiliscəsinin üslubi-emosional leksikasının formalaşmasında bir çox amillərin rolu olmuşdur. Onlar arasında ekstralingvistik amillər – ölkənin flora və faunası, həyat təzi, mədəniyyətin ayrı-ayrı sahələri və s. mənbə rolunu oynamışdır. Amerikan ingiliscəsinin üslubi leksikasının zənginləşməsi həm sözlərə yeni mənənin verilməsi, həm də başqa dillərdən söz alınması hesabına həyata keçirilmişdir. Hal-hazırda bir çox ştat, ərazi, bölgə, çay və göl adları hələ də bu tayfaların dilində alınmış sözlərlə adlandırılır. Ştat adları – *Illinois*, *Delaware*, *Massachusetts*, *Iowa*, *Kansas*, *Alabama* və s.; şəhər adları – *Biloxi*, *Cheyenne*, *Miami*, *Montauk*, *Mobile*, *Natchez*, *Spokan*, *Wichita*, *Walla*, *Yuma* və s.; çay və göl adları – *Erie*, *Ohio*, *Huron*, *Missouri*, *Michigan*, *Minnesota* və s.; dağ və səhra adları – *Apalachee*, *Mohave*, *Shasta*, *Teton* və başqalarını nümunə göstərə bilərik. Əgər alınma sözlərin semantik xüsusiyyətlərinə nəzər yetirmək istəsək, onların əsasən aşağıdakı mənələri ifadə etdiyini görə bilərik: *Massachusetts* – dağ adamları, *Kansas* – cənub küləyinin insanları, *Connecticut* – uzun çay, *Illinois* – üstün insanların tayfası, *Oklahoma* – qırmızı dərililər, *Michigan* – böyük göl, *Ohio* – gözəl çay, *Tahoe* – iri su hövzəsi, *Arkansas* – tayfa, *Missisipi* – böyük çay, *Minnesota* – bulanıq su, *Utah* – dağ adamları, *Delaware* – düzənlik torpaq və s. [4; s.155].

Bu tip alınmalar arasında Şimali Amerika ərazisində rast gəlinən coğrafi adlar, bitki, heyvan, quş, həşərat, balıq adları və hinduların məişət əşyalarının adları var. Məsələn: *sequoia* – sekvoya, *chinquapin* – çox kiçik şabalıd ağacı; *hickory* – findıq ağacı; *pecan* – pekan qozu, *sequia* – sekvoya ağacı; *moose* – Amerika sığıni; *musquash* – ondatra; *terrapin* – su tısbağası; *raccoon* – yenot; *quahog* – iri ilbiz; *cariboo* – karibu; *wigwam* – ev, koma; *tepee* – xüsusi ev növü; *hogan* – yarım qazma; *pemmican* – heyvanın qurudulmuş ətindən bişirilmiş yemək; *barren* – torpaq zolağı; *sachem* – qəbilə başçısı; *vapiti* – maral; *hommy* – qarğıdalı yeməyi; *pone* – qarğıdalıdan bişirilmiş şirin kökə; *mash* – qarğıdalı sıyığı və s. [1].

Şimali Amerikalıların yeni həyat təzinin formalaşması gəlmələrin burada rastlaşdığı yeni şəraitlə bilavasitə bağlı olmuşdur. Gəlmələr öz həyatlarını tamamilə yeni reallıqlar əsasında qurmalı olmuş, üzləşdikləri təbii, coğrafi şəraitə uyğunlaşmaq, bu yolda qarşılaşdıqları çətinlikləri aradan qaldırmaq üçün müxtəlif yollar axtarmalı olmuşlar. Yeni həyat şəraitinə uyğunlaşmaq, öz yaşayışlarını təmin etmək istəyən amerikalılar bir çox şeyləri yerli hindulardan öyrənməli olmuş və nəticə etibarilə məhz ölkənin iqtisadi şəraitinə uyğun adət və ənənələr formalaşdırmışdılar. Eyni hal təsərrüfatın digər sahələrinin – maldarlığın, ovçuluğun və s. inkişafında da özünü göstərmişdir.

Hindu dilindən keçmiş ifadələrin içərisində bitki adları da geniş yer tutmaqdadır. Bir neçə nümunəyə baxaq: **squash** – hindu dilində **askutasquash**, **askoat**, **askuash** kimi işlədilər və yaşıl, kal, dəyməmiş mənəsinə ifadə edən bu tərəvəz növü sonralar məcazi mənada nəyinsə formasını dəyişməkdən ötrü ona təzyiq edərək düzləşdirmək, hamarlatmaq mənəsinə qazanmış və hal-hazırda öz ilkin mənəsinə daha çox işlədilməkdədir. Digər tərəfdən, balaca məkanda həddən artıq çox insanın olması səbəbindən sıxlıq, basabas olması mənəsinə da ifadə etməkdədir.

XVII əsrin əvvəllərində ədəbiyyatda rast gəldiyimiz nisbətən əvvəlki alınmalar hindu sözləri olub ingilislərin gəlişinə qədər bu ərazidə məskunlaşmış xalqlara aid idi ki, bu xalqlar əsas etibarilə alqonkin qrupuna daxil olan dillərdə danışdırlar. Belə alınmalardan çoxu tədricən itib getmiş, müəyyən hissəsi isə bugünkü dövrdə saxlanılmışdır. **Oamiac** – Eskimos dilindən Amerikan ingiliscəsinə daxil olmuş bu söz heyvan dərisindən hazırlanmış böyük qayıqı ifadə edir. Eskimos dilindən alınmış **attigi** sözü içərisi dəridən olan köynək mənasında, **kuletuk** – dəridən düzəldilmiş jaket, **parka** – dəridən hazırlanmış geyim, **toboggan** – xizək və başqaları gündəlik yaşam tərzini ifadə edən sözlərdir. Hindu dilindən alınma sözlərin bəziləri kalka yolu ilə dilə daxil olmuşdur. Bu sözlərdən bəziləri amerikan ingiliscəsində semantik inkişafa məruz qalaraq əlavə mənalar əldə etmişdir. Məsələn: **toboggan** – ismindən konversiya üsulu ilə ingilis dilində **totoboggan** felini (xizəkdə sürüşmək) əmələ gətirir və bufelin iştirakı ilə mürəkkəb söz yaranır: **toboggan-slide** – xizəklə sürüşmək üçün dağ və yaxud **pricestobogganed** – qiymətlər kəskin olaraq düşmüşdür.

Hindu dilindən bir çox alınma sözlər həm fonetik, həm də semantik cəhətdən assimilyasiyaya uğrayaraq mənimsənilmişdir. **Wangun** sözü ərzaq məhsulları üçün sandıq mənasında işlənən alınma sözdür ki, onun mənası və original forması atawangan olaraq qeydə alınmış olsa da, daha sonralar assimilyasiyaya uğrayaraq bugünkü formasının almışdır. **Wigwam** – alaçıq və ya çadır mənasını ifadə etsə də, daha sonralar wiwam kimi işlənməyə davam etmişdir. **Currare** – oxları zəhərləmək üçün istifadə edilən zərərli maddə mənasını bildirsə də, uzun müddət assimilyasiyaya uğrayaraq ilkin **oorari**, **urari**, **woorali** formasının dəyişilməsinə səbəb olmuşdur. Başqa nümunələrə baxaq: **pemmican** sözü ilkin forması olan **pimecan**-in qismən də olsa, dəyişdirilməsinə və mənə olaraq xüsusi yemək növü mənası ilə yanaşı yığcam fikir mənasını da əldə etmişdir. Amerikanın koloniyalaşmasının ilk çağlarında hindu dilindən alınmış **pow-wow** “din xadimi, ara həkimi, cadugər” mənalarında işlənməmişdir. Sonralar o, sehrbazlıqların icra olunduğu, rəqs ayinləri ilə və ziyafətlərlə müşahidə olunan mərasimləri ifadə etməyə başlamışdır. Daha sonra isə, **pow-wow** Amerikan ingiliscəsində konfrans, yığıncaq mənasında işlənməyə başlamışdır. Hindu dilindən alınmış **mugwumps** sözü haqqında da eyni fikri söyləmək mümkündür. Bu söz Natik hindu tayfasının dilində **kimuquomp** – böyük başçı, rəhbər sözünün fonetik assimilyasiyası nəticəsində yaranmışdır. Hindu dilindən aborijenlərin primitiv ictimai quruluşunu ifadə edən **totem** sözü də alınmışdır. **Totem** Alqonkin tayfasının dilində **kitotam**, **toodaim**, **ododam**, **ototetams** sözündən törəmişdir. Həmin dildə ote və ya otem – ailə, tayfa mənasını da ifadə etməkdədir. Bu söz morfoloji assimilyasiyaya da uğrayaraq bir çox sözlərin yaranmasına əsas vermişdir. **Totem-exogamy** – başqa totemə sahib olan tayfadan qız almaq adəti, **totemist** – totem qrupunun üzvü, **totem-pole** – totem dirəyi kimi yeni ifadələr məhz alınma sözün köməyi ilə yaranmışdır. **Blanket** – ABŞ-in şimal-qərbində yaşayan hinduların, xüsusilə meşəbəylərin istifadə etdikləri yun örtük. **Poncho** – Arakian dilində pontho olaraq işlədilən bu söz yun parçadan hazırlanmış geyim növünü ifadə etmiş və daha çox kovboyların geyindiği bir forma hesab olunurdu. **Hurricane** – Mayaların külək Allahı olan Hunkaranın adı ilə eyni cür səslənən və güclü külək mənasında işlənməmiş bu söz XVI əsrdə Amerikan ingiliscəsinə ispan dili vasitəsilə daxil olmuş və dilin orfoqrafik yazı qaydalarına uyğunlaşdırılaraq bugünkü formasını əldə etmişdir [4].

Yerli hinduların dilindən alınmış sözlər ingilis dilində frazeoloji birləşmələr yaradaraq dilə rəngarənglik gətirmişdir. Bir neçə nümunəyə baxaq:

Mug-wump – səs verməyi bilməyən insanı təsvir etmək üçün istifadə edilən söz birləşməsidir. İlkin forması **muquomp** – böyük rəis olaraq işlənsə də, daha sonralar **to be a mug-wump** birləşməsinin daxilində işlənərək məcazi mənada Demokratik Partiyayı dəstəkləyən Respublikaçıları adlandırmaq üçün işlədilmişdir. Bəzən də gah bir partiyayı, gah da başqa bir partiyayı dəstəkləyən tərəfdarları təsvir etmək üçün istifadə olunmaqdadır. **To smoke the pipe of peace** ifadəsi uzunmüddətli münaqişədən sonra barışmaq mənasını əxz edir. Bu ifadənin tarixi qədim hindu tayfalarının ənənələrinə gedib çıxır, belə ki, iki rəqib tayfa sülh üçün razılığa gəldikdən sonra xüsusi siqar çəkməklə bunu təsdiqlədiklərindən bu ifadə sülhə gəlmək mənasında işlənməyə başlamışdır. Başqa bir ifadədə balta mənasını verən hindu dilindən keçmiş tomahawk sözünün **to bury the tomahawk** və ya **to raise the tomahawk** söz birləşməsində müharibəni, münaqişəni dayandırmaq və ya başlamaq mənaları yenə də hindu tayfalarının adət-ənənələri ilə sıx bağlıdır. Burada da müharibəni dayandırmaq istədikdə tayfalar silah kimi istifadə etdikləri baltanı basdırdıqları zaman bu münaqişənin bitdiyini; baltanı torpaqdan qazıb çıxardıqda isə qarşıdurmanın başladığını ifadə edirdi. **Opossum** – Alqonkan tayfasının dilində işlənən və ağ it, vəhşi heyvan mənasını ifadə etsə də, söz birləşməsi daxilində **to play opossum** birləşməsini yaradaraq özündən daha güclü heyvanı görən zaman özünü yalandan ölüliyə vurmaq mənasında işlədilməkdədir. **Skunk** – balaca ağ-qara dərilili bir heyvandır, özünü müdafiə etmək üçün xoşagəlməz iy buraxması ilə tanınır. Daha sonralar bu söz ifadələrin daxilində özünü müdafiə etmək üçün istənilən variantda əl atan insanları təsvir etmək üçün istifadə olunur. Alqonkan dilində **squumcke** kimi yazılan bu söz də zaman keçdikcə assimilyasiya olunaraq ingilis dilinə uyğunlaşdırılmışdır [6].

Sözlərin hansı tayfaların dilindən keçməsinə araşdırmaq istəsək, ilk olaraq ABŞ-da tarixən hansı yerli tayfaların olması haqqında bir neçə kəlmə söyləmək yerinə düşərdi. Belə ki, yerli tayfaların dillərindən alınmış sözlər ingilis dilinə heç də birbaşa keçməmişdir, çünki ingilislər bu ərazilərə digər Avropa xalqlarına – ispanlar, fransızlar, portuqallar və digərlərinə nisbətən daha gec gəldiyindən heyvan və meyvə, ağac və tərəvəz, məişət əşyaları və alətlər, bütünlükdə gündəlik həyat tərzini ifadə edən bir çox sözlərin ispan və fransız dilinə keçməsi prosesartıq reallaşmış hesab olunurdu. Məhz bu səbəbdən Amerikan ingiliscəsinə yerli hindu tayfalarının müxtəlif dillərdə işlətdikləri sözlər daha çox ispan, portuqal və fransız dili vasitəsilə daxil olmuşdur.

Son olaraq Amerikan ingiliscəsinin zənginləşməsinə daha çox töhvə vermiş bir neçə hindu dillərindən keçmiş alınma sözlərə nəzər yetirək. *Mississippi, Illinois, Massachusetts, Michigan, Connecticut, Chicago, Algomavə* s. Alqonkan dillərindən alınmış toponimlərdir. Bundan əlavə gündəlik məişət həyatında işlədilmiş onlarla söz vardır ki,

məhz bu xalqların dilindən alınmış və ingilis dilinin lüğət fonduna daxil olmuşdur. Bu sözlərə bir neçə nümunə göstərək: *caribou – karibu, caucus – gizli iclas, chipmunk – qırmızı sincab, hickory – fındıqdan hazırlanmış südlü içki, mocassin – ayaqqabı, moose – Amerika sığıni, mugwump – böyük başçı, opossum – ağ it, pemmican – qurudulmuş ətdən yemək, persimmon – xurma, raccoon – yenet, squash – kal meyvə, skunk – ağ-qaradərili heyvan, toboggan – xizəklə sürüşmək, totem – dini simvol* və s.

Nahuatl dilindən: *avocado – avokado (meyvə), cacao – kakao, chocolate – şokolad, tequila – tekila (içki növü), tomato – pomidor* və s.

Keçua dilindən: *alpaca – alpaka, coca – içki, cocaine – narkotik, guano – heyvan gübrəsi, inca – kral, lord, rəhbər, gran chaco – ovlamaq, tutmaq, jerky – ət qurusu, lagniappe – əlavə etmək, lima – danışmaq, pampa – geniş ərazi, pisco – quş, puma – pumavə* s.

Eskimo-Aleut dillərindən: *igloo – ev, koma, ilanaaq – dost, kayak – qayıq, muckluck – heyvan dərisindən ayaqqabı, nanook – qütb ayısı* və s.

Aravakan dillərindən: *barbecue – çubuqlardan düzəldilmiş çərçivə, buccaneer – manqal, canoe – qayıq, hammock – nənni, qamak, iguana – iquana, potato – kartof, savannah – savanna, tobacco – tütün* və s. [2; s.11].

Araşdırmanın sonunda belə bir nəticəyə gəlirik ki, Amerikan ingiliscəsi alınma sözlərin hesabına zənginləşmiş və özünəməxsus lüğət fondu formalaşdırmışdır. Bu alınma sözlər yerli tayfalar və gəlmə xalqların əsrlər boyu davam edən tarixi əlaqələrinin və qarşılıqlı ünsiyyətlərinin bariz nümunəsi olaraq qəbul edilməkdədir. Amerikan ingiliscəsinə hindu tayfalarının danışdıqları dillərdən keçmiş alınma sözlərin semantik xüsusiyyətlərinə nəzər saldıqda həyat tərzi ilə bağlı sözlərin, bitki və heyvan adlarının, toponimlərin, yemək və nəqliyyat adlarının üstünlük təşkil etdiyinin şahidi olur.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Boas F. Handbook of American Indian languages. Harvard University. 1911. 1091 p.
2. Campbell L. American Indian Languages. Oxford University Press. 1997. 527 p.
3. Greenberg J.H. Classification of American Indian languages. Stanford University Press. 1988.
4. Petsko E. Common English words from Native American languages. Mental Floss. 2018.
5. Потеряева Е.Ю. Американдские заимствованные этнонимы в американском варианте английского языка. Языкознание, 2009. N 12 (90). ст. 154-158.
6. Puri V. Focus on Indian English. Published online. 26.07.2016.
7. Thomas P., Salmons J. Contact and development of American English. Oxford: Blackwell, 2010. pp.454-477.
8. Zappia N. Native American History. Timeline Paper, 2013.
9. <https://subscribe.ru/archive/job.lang.englishnews/201408/18130519.html>

Açar sözlər: *amerikan ingiliscəsi, hindu dilləri, alınma sözlər, assimilyasiya*

Keywords: *American English, indian languages, borrowings, assimilation*

Ключевые слова: *американский вариант английского языка, индейские языки, заимствованные слова, ассимиляция*

Some characteristic features of borrowings taken from American Indian languages into American English

Summary

The role of indian tribes in the formation of American English is undeniable. The main fact of the influence of these indian tribes is the correlation in everyday life of native Americans and new-comers. Any discussion of the impact of these languages on English must also observe that displacement and devastation of American Indian peoples and languages they spoke was a direct consequence of the settlement of the New World by the European nations. The number of new words expressing their lifestyle, religious viewpoints, weapons and things was very high indeed. New environment for living, main natural and public circumstances helped to enrich the word stock of the English language due to the assimilation of borrowings from languages of Native Americans. Significant contribution to English was the great amount of words naming animals, fruit, meals, birds, fish, trees and others; at the same time names of states, rivers and lakes, cities and towns.

Некоторые особенности заимствований из языков Американских Индейцев в Американском варианте английского языка

Резюме

Роль индейских племен в формировании американского английского языка неоспорима. Главным фактом влияния этих индейских племен является соотношение коренных американцев в повседневной жизни. Любое обсуждение влияния этих языков на английский язык должно также наблюдать факт перемещение американских индейских народов и языков, на которых они говорили, что является прямым следствием заселения Америки европейскими нациями. Количество новых слов, выражающих их образ жизни, религиозные взгляды, оружие и вещи, было очень высоким. Новая среда для жизни, основные природные и общественные обстоятельства помогли обогатить словарный запас английского языка за счет ассимиляции заимствований из языков коренных американцев. Значительный вклад было большим количеством слов, называющих животных, фрукты, блюда, птицы, рыб, деревья и др., в то же время названия штат, рек и озер, городов и поселков.

RƏYÇİ: dos.S.Abbasova